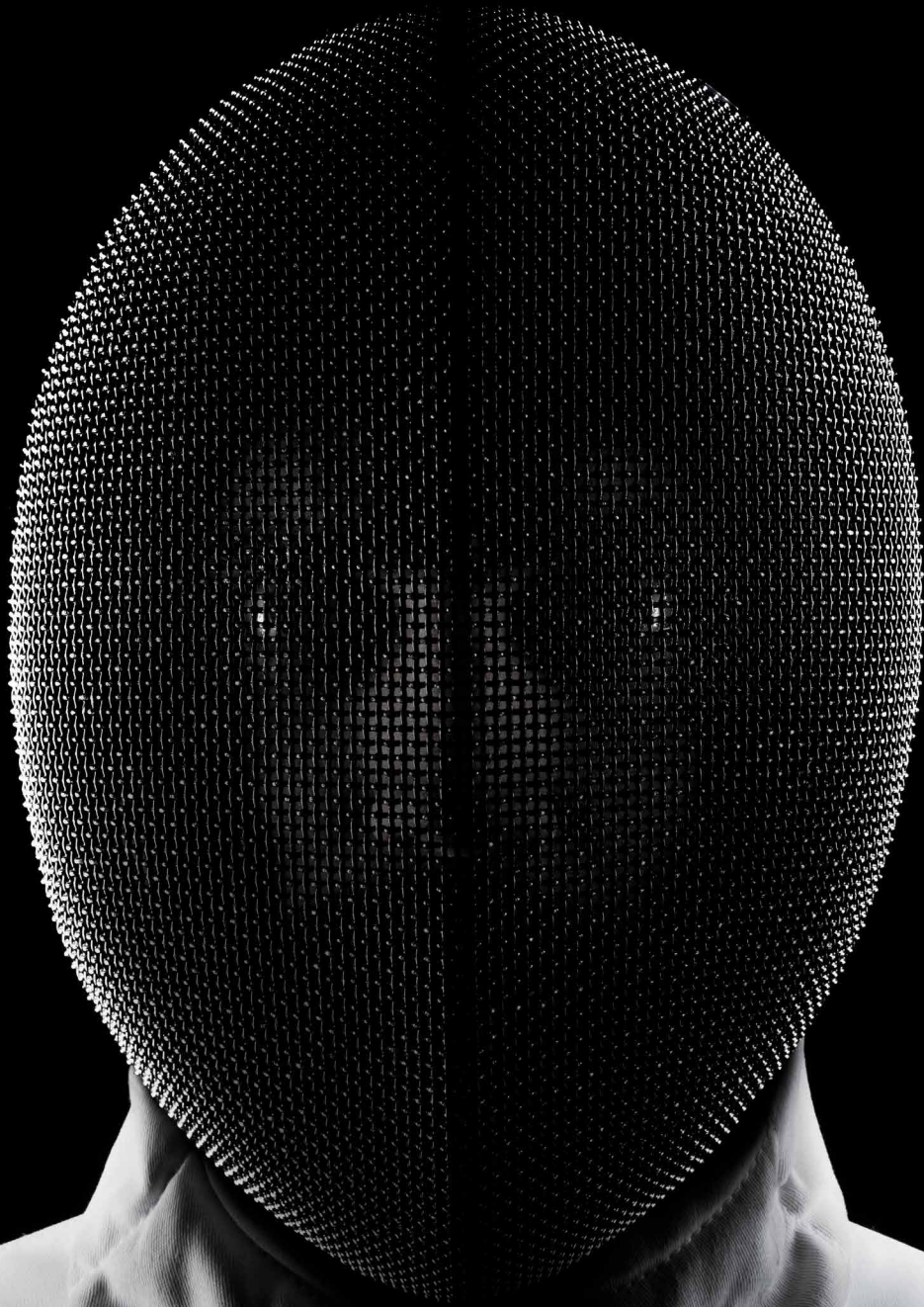

HANDLEDNINGSMATERIAL

FÖR LÄRARE OCH ANDRA VUXNA

CYRANO

UPPSALA >>>>
STADSTEATER

BARN & UNGA

VÄLKOMNA!

Vad kul att du valt att se *Cyrano* på Uppsala stadsteater med din klass. Vi är stolta över att kunna erbjuda bra teater på en riktig teaterscen helt kostnadsfritt till Uppsala läns skolor. För en del elever kan det här vara det allra första teaterbesöket, vi är därför särskilt måna om att detta ska bli en bra upplevelse.

Det här materialet är till för dig som är lärare, pedagog, gruppleddare eller dylikt. Du behöver inte använda alla delar utan kan plocka det du vill ha för att använda som underlag för gruppsamtal, diskussioner i helgrupp eller enskilda skrivuppgifter.

Materialet består av ingångar till hur du kan samtala med och fördjupa upplevelsen av föreställningen med dina elever eller ungdomar. Ett samtal efter en föreställning är som en fortsättning av upplevelsen. Ens tankar, känslor och funderingar är suveräna och man bör inte söka efter rätt och fel, utan träna i att lyssna in varandras olika upplevelser – därmed blir ibland frågorna är viktigare än själva svaren.

Om du har frågor kring föreställningen eller det här materialet kan du maila drama-pedagog Maria Trost: Maria Trost maria.trost@uppsalastadsteater.se

Praktisk information som kan vara bra att ta del av på förhand:

Får vi ta med oss matsäck? Vad händer när vi kommer till teatern? Vad händer om bussen blir försenad? Titta gärna på teaterns hemsida, där finns info om hur det fungerar när skolklasser besöker teatern: <http://www.uppsalastadsteater.se/infor-besoket/>

Att förbereda besöket:

I de flesta fall behöver en inte förbereda eleverna alls på det dem ska se. Att titta på en teaterföreställning är en konstnärlig upplevelse och för det mesta är det bästa att bara luta sig tillbaka och ta in upplevelsen helt oförbrett, för att sedan kanske bearbeta och prata om föreställningen efteråt.

Som lärare känner du dock dina elever bäst. Därför rekommenderar vi dig att sätta in dig i materialet innan föreställningen för att själv förbereda dig på vad det handlar om. Kanske bedömer du att just dina elever behöver prata om handlingen på förhand. Vissa föreställningar berör kanske något som kan upplevas som jobbigt eller svårt för gruppen en enskild elev, och då kan det vara bra att du som lärare är beredd på en eventuell reaktion.

DEN VUXNES ROLL

För många barn och ungdomar sker det första mötet med teatern inom skolans ramar – ett möte som kan bli fantastiskt och omvälvande, därför är det viktigt att de vuxna som följer med klassen eller gruppen till teatern funderar över sin roll i mötet.

Karin Helander skriver i *Att öppna nya världar**:

»Den vuxnes roll på teatern är viktig som förmedlare av lust, nyfikenhet och förväntan. Som lärare kan man både förbereda och efterarbeta teaterbesöket för att ge en nyckel till mötet mellan skola och teater.«

Att förbereda ett teaterbesök kan se olika ut beroende av vad det är för föreställning klassen ska se. I våra lärarhandledningar brukar vi rekommendera vad läraren bör förbereda och vad läraren inte bör förbereda. Ibland kan det vara bättre att inte skapa förväntningar som kanske kan påverka upplevelsen på ett negativt sätt.

Under själva föreställningen spelar lärarens reaktioner stor roll. Läraren har ju ansvaret för klassen som besöker teatern, och säkert en vilja att klassen »sköter sig«. Oftast är det dock klokt att inte vara alltför nitisk i sin tillsyn av klassens uppförande. En hyschande lärare är mer störande än en elev som viskar. Reaktioner under en teaterföreställning kan vara så olika, en del fnissar när det är obehagligt, en del skruvar på sig av nervositet eller skrattar högt när det är pinsamt.

En på ytan orolig publik kan vara mer engagerad och intresserad än en tyst sådan. Det är viktigt att respektera publikens olika reaktioner. Om något skulle inträffa under en föreställning har alltid teatern personal och en publikvärd närvarande inne i salongen. Vårt råd till dig som lärare är att själv fokusera på föreställningen du tittar på för att på bästa sätt kunna efterarbeta den med klassen efteråt.

Att efterarbeta teaterbesöket brukar vi för det mesta rekommendera och efterarbetet kan göras på en mängd olika sätt beroende på vad det är för föreställning. I det här materialet hittar du tips på vad du kan göra och vad du kan samtala om efteråt. Det viktiga är inte att följa det här materialet till punkt och pricka utan att på olika sätt samtala efteråt för att träna sig i att fundera över upplevelsen. Karin Helander* igen:

»Lärarens roll på teatern är viktig också i arbetet med att respektera och uppmuntra varje elevs egen smak och åsikter. Som lärare kan du utgå från din egen lust och nyfikenhet på vad du själv uppfattar och upplever av föreställningen. Diskutera gärna, fråga och lyssna. En får tycka olika! För teater finns inget facit! Svåra frågor har inga enkla svar, men är utmärkta avstamp för diskussioner.«

* *Att öppna nya världar* av Karin Helander är en handledning om att gå på teater och dans med barn i förskola/skola, utgiven av Riksteatern. Den finns att ladda ner som PDF: <http://skolscenen.riksteatern.se/attoppnanyavarldar>

OM FÖRESTÄLLNINGEN

CYRANO

Vår föreställning *Cyrano* bygger fritt på pjäsen *Cyrano De Bergerac* av Edmond Rostand. Pjäsen skrevs i original på vers och vår variant är också skriven på rimmad blankvers. Regissören Jonas Österberg Nilsson har gjort sin egen tolkning och skrivit en egen text efter Harald Molanders översättning från 1898–1899 samt Göran O. Erikssons översättning från 1986.

Här följer regissörens egna ord om föreställningen, vilka även kan läsas i programbladet:

HISTORIK

Henry-Savinien de Cyrano är en historisk person, som levde under 1600-talets första hälft. Han var dramatiker och satiriker, och kom att bli en stor litterär inspiratör för såväl Voltaire, Jonathan Swift och den tre år yngre dramatikern Molière – som rakt av snodde stora stycken från Cyranos texter och stoppade in i sina egna pjäser. Men lika mycket som folk uppskattade Cyranos skrifter, ville de se honom duellera med rapir, stötvärja. Och han duellerade gärna när någon gjort sig lustig över hans stora näsa. Han ingick i gardeskompaniet Castel-Jaloux och gjorde militär karriär under trettioåriga kriget och vid belägringen av Arras. Så småningom lade han dock undan värjan och skrev på heltid. Men hans vassa penna skaffade honom många fiender och en dag släpper någon av dessa ett vedträ i huvudet på honom så att huvudskålen spricker – ett år senare dör Cyrano till följd av dessa skador.

Om dessa händelser skrev Edmond Rostand ett versdrama som fick sin urpremiär på Théâtre de la Porte Saint-Martin, Paris, 28 december 1897. Pjäsen blev en omedelbar succé och är en klassiker inom fransk teater. Men den är också känd för att vara krävande att sätta upp. Den har en lång speltid, innehåller över hundra roller och manar till avancerade scenografiska lösningar.

Till den här versionen har de fyra genomgående rollerna plockats ut, manuset effektiviserats och spelplatsen förvandlats till ett i det närmaste tomt rum.

Berättelsen om Cyrano filmatiserades redan år 1900, och har sedan dess förevigats i många olika versioner och finns även som opera med musik av Franco Alfano.

RETORIK OCH ANTIHJÄLTAR

Retorik är läran om talekonsten, såväl i teorin som i praktiken. Aristoteles beskrev retoriken som ”konsten att vad det än gäller finna det som är bäst ägnat att övertyga”. Det handlar snarare om att ”få in” sitt budskap i åhörarna än att ”få ut” sitt budskap. Retorikerna försöker således göra avtryck, nästan till vilket pris som helst och behärskar, liksom en illusionist, konsten att saluföra lögnar. Detta har gett upphov till en konflikt inom retoriken, ända sedan 400-talet, då sofisterna var framträdande inom området. Är retoriken praktisk och legitim eller farlig och omoralisk? Historien är full av exempel på talare som med sitt brinnande engagemang och sina snillrika tankekullerbyttor lyckats övertyga folket om saker som vetenskapen tidigare motbevisat eller som vi i efterhand sagt aldrig får hända igen.

I fallet med Cyrano, befinner vi oss i ett samhälle där retoriken är helt avgörande för ens status. Ens person definieras till stor del på utifrån de kunskaper man har inom välta- lighet. Det går att plocka poäng genom språklig skicklighet och snärtiga fraser – lika my- cket som det fåktas med värjor fåktas det med ord. Man kan locka, trollbinda och håll på halster, genom antydningar, longörer och språklig ekvilibrism. Men, som man ser i denna berättelse, kan även god retorik leda till stor förödelse.

Cyrano de Bergerac skrevs i huvudsak på rimmad alexandrin – det versmått, med sex slag i strofen, som Molière senare kom att excellera i. Att tala/skriva efter ett bestämt versmått, är ett av retoriker likväl som konstnärer beprövat knep för att få folk att spetsa sina öron. Versmåttets rytm bygger upp en förväntan, publiken kan nästan räkna ut vilket ord som logiskt sett borde följa på ett annat, och en skickligt vävd rimfläta imponerar på åhörarna. Men alexandrinen kan i svenska översättningar ofta kännas lite klumpig, eft- ersom den stundom kräver tillägg av överflödiga småord för att versmåttet ska stämma. Därför har vi i denna bearbetning kortat av stroforna med ett slag och förvandlat pjäsen till att i huvudsak bestå av rimmad jambisk blankvers.

Edmond Rostand kallade själv sin pjäs för en heroisk komedi. Jag skulle snarare kalla den för ett komiskt sorgespel. Alla de karaktärer Rostand, i sitt original, vill kalla hjältar begår handlingar som kan ifrågasättas, precis som de figurer Rostand utmålar som skurkar inte självklart är beräknande – snarare impulsiva. Däremot torde alla, i någon mening, vara antihjältar som ljuger för sig själva och för sin omgivning för att framhäva sin egen su- veränitet och för att dölja sin egen sårbarhet. De tycks alla vara offer. Offer för sig själva. För sitt eget övermod, sin egen ytlighet, sin snobbism, sin okunskap, sin skam och sin avundsjuka.

Bienvenue!

Jonas Ö. Nilsson

ATT ARBETA MED EFTER TEATERBESÖKET

1. ROLLERNA – VILKA ÄR DE?

Här följer en kort beskrivning av rollerna. Om du vill kan du förbereda dina elever och prata lite kort om dem.

*»Och ändå! Det märkligaste med hela karln
är nog hur han ser ut. Han skrämmer barn!
Hans näsa... käre greve, vilken kran!
Ingen har sett ett sådant luktorgan!
Man tänker: han tar snart av sig den och så,
men nej, den sitter fast på Cyrano!«*

Cyrano de Bergerac, 22 år (född 1618)

Cyrano är både titeln på pjäsen och pjäsens huvudkaraktär. Vi kan anta att pjäsen alltså handlar om honom. Cyrano är en ung man med en väldigt stor näsa, så stor att han upplever att den gör honom ful. Han är också en oerhört skicklig fäktare, både med svärd och ord, något som gör honom respekterad av de andra männen. Cyrano är kär i Roxane men tror inte att hans kärlek någonsin skulle bli besvarad eftersom han är så ful. Han är däremot en väldigt nära vän med Roxane.

Christian de Neuvillette, baron, ca 22 år

Christian anses vara en väldigt vacker man och soldat. I pjäsen nämns att han är vacker men också väldigt korkad, vilket visar sig genom att han inte kan uttrycka sig väl vare sig verbalt eller i skrift. Christian är kär i Roxane och här är hans kärlek besvarad.

Madeleine »Roxane« Robineau, ca 22 år

Roxane är smart, bildad och anses också vara väldigt vacker. Alla pjäsens män är kära i henne och man kan tro att pjäsen kanske kretsar mycket kring henne. Roxane är nära vän med Cyrano, hon är kär i Christiane men tycker inte om Antoine. Roxane uppskattar vackra diktade ord, kvickhet och intelligens.

Antoine de Guiche, greve, ca 22 år

Antoine är den som är högst i hierarkin bland männen (på grund av hans adliga titel). Precis som Cyrano gillar han att dikta men är långt ifrån lika skicklig, vare sig med svärd eller med ord som Cyrano. Antoine är också kär i Roxane.

På scenen är det fyra skådespelare som spelar de ovanstående rollerna. Ibland får några av skådespelarna också spela några **Gascognarkadetter**, dessa är de soldater som ingår i det regemente som under kriget leds av Antoine de Guiche. **En kapucinermunk** är även med som en inspelad projektion.

2. SCEN & KOSTYM

Här följer en kortfattad beskrivning av scenrummet och kostymen. Efter det följer punkter att diskutera eller samtala vidare kring.

Scenen *Cyrano* spelas på kallas för Ettan och ligger en trappa ner i källarvåningen. Scenrummet är inte särskilt stort, kanske lite större än två klassrum. Publiken sitter upphöjt och för att nå de övre raderna går man upp i en trappa. Om man är rullstolsburen eller har svårt att gå får man sitta längst fram och där är det inga trappor.

Rummet är svartmålat och på teaterspråk kallas det för en "Black box" – golv, väggar och tak är svartmålade och syns. I *Cyrano* har regissören valt att jobba i det svarta rummet utan några andra fondväggar. Scenrummet ändras inte mycket under pjäsens gång utan skådespelarna jobbar med sig själva samt med två stegar. I taket finns scenlampor och man använder projektioner för att visa miljöbyten.

Kostymen är enkel och skådespelarna bär samma kläder under hela föreställningen. De har även likadana kläder på sig.

Färgerna i rummet är vitt, svart och metall. Det förekommer rök och stroboskopljus.

Att samtala om efteråt:

När ni sett pjäsen fundera gärna över scenrummet och kostymen och helheten med ljus, ljud, bild, färger m.m.

- Blunda och försök förnimma den känsla du först fick när du kom in i rummet. Förändrades den under pjäsens gång?
- Gör en minnesrunda tillsammans i klassen eller mindre grupper och berätta vad du minns mest av föreställningen.
- Fundera över scenrummet – vilken effekt hade det på pjäsen?
- Vad tänkte du om färgerna? Vad tycker du att de gjorde för pjäsen? Förstärkes något?
- Varför tänker du att alla rollerna hade likadana kläder?
- Vilken betydelse hade kläderna?
- Kan du se någon symbolik i svärden, maskerna, färgerna eller dylikt? Skriv upp saker du ser framför sig från pjäsen och fundera över om de betydde något annat än sin ursprungliga funktion.

3. HANDLINGEN

Det är inte alltid vi skriver ut handlingen i materialet som hör till en pjäs. Här har vi valt att göra det eftersom det kan underlätta för en del klasser att ha lite koll på vad som händer och vad rollerna gör. Vilka delar av handlingen du som lärare vill ta upp väljer du själv. Du kan välja att bara prata om platserna och miljöerna eller bara om rollerna. Kanske vill du inte berätta hur dramat slutar. Välj själv utifrån det behov du tror dina elever har.

Akt I

TRÄNINGSLOKALEN VID CASTEL-JALOUX

Vi möter alla fyra rollerna när de tränar fäktning. Christian och De Guiche avslöjar båda att de är kära i Roxane. De Guiche retar Cyrano för hans stora näsa och Cyrano utmanar honom på en duell både i fäktning och poesi. Cyrano vinner så klart. Under tiden ser Roxane och Christian varandra och blir kära i varandra. Roxane lämnar en lapp till Cyrano och ber honom att möta henne senare på kvällen. Vi förstår att Cyrano är kär i Roxane.

Akt II

MÖTESPLATSEN: SAINT-HONORÉ

På väg till mötesplatsen möter Cyrano en stor skara män som han slåss mot och vinner. När han träffar Roxane avslöjar hon en hemlighet för honom, att hon älskar Christian. Cyrano blir besviken men lovar henne att skydda Christian som ingår i hans kompani. Senare möter Cyrano De Guiche som vill att Cyrano ska skriva för honom mot betalning men Cyrano vägrar. Han skriver hellre sina sanningar än blir känd för att skriva lögnen. Några soldater kommer och berättar för Cyrano att det var De Guiches män som attackerat Cyrano tidigare. Cyrano möter även Christian som berättar för Cyrano om sin kärlek till Roxane men att han är rädd för att hon inte kommer älska honom då han uppfattar sig som korkad och obildad (även om han är snygg). Cyrano och Christian kommer överens om att Cyrano skriver brev till Roxane men låtsas att det är Christian som skrivit dem.

Akt III

ROXANES TRÄDGÅRD

Cyrano och Roxane träffas. Roxane är så lycklig och kär och visar alla fina brev hon fått av Christian (men som Cyrano skrivit). De Guiche kommer för att ta adjö, han berättar att han ska ut i krig. Roxane övertalar honom att låta Cyranos kompani stanna hemma (Christian är ju med där) och De Guiche blir lurad och tror att hon är kär i honom.

Roxane går hem till sig för att vänta på brev från Christian. Cyrano och Christian möts och Christian förstår att nu älskar Roxane honom och han behöver alltså inte Cyranos verser längre. Christian inser dock sitt misstag när han sedan försöker prata med Roxane. Cyrano kommer till hans undsättning vilket leder till Roxanes och Christians första kyss.

Akt III (forts.)

En munk kommer och ger Roxane ett brev från De Guiche som vill träffa henne. Roxane lurar munken att det står en order i brevet om att han ska viga Roxane och Christian. De gifter sig. De Guiche kommer och inser att Roxane lurat honom som hämnd skickar han ut Cyrano och Christian i krig.

Akt VI

SLAGFÄLTET VID ARRAS

Det är mitt i kriget och Christian och de andra soldaterna svälter. Det går inte så bra. De Guiche visar sig vara en fegis som dessutom lurar alla genom att alliera sig med fienden. Allt som en hämnd mot Christian. Cyrano avslöjar för Christian att han skrivit två brev om dagen till Roxane i Christians namn. Roxane kommer in utklädd till soldat. Med sig har hon mat. Hon kom då breven hon fått övertygat henne om sin kärlek till Christian. Christian förstår då att Roxane inte älskar honom utan hon älskar Cyrano. Fienden attackerar och Christian blir skjuten. Roxane ser honom dö och får "hans" sista brev.

Akt V

HELIGA KORSETS NUNNEKLOSTER

Femton år har gått och Roxane befinner sig i ett nunnekloster och sörjer fortfarande sin Christian. De Guiche besöker henne och får höra att Cyrano besöker henne dagligen. Han förstår att Cyrano älskar henne och gjort det hela tiden han bestämmer sig för att hämnas och slår honom hårt i huvudet. När han förstår att Cyrano kommer dö drabbas han plötsligt av dåligt samvete och tar sitt eget liv. Cyrano lyckas allvarligt skadad ändå ta sig till Roxane en sista gång. Cyrano får läsa avskedsbrevet från Christian men kan det hela utantill. Roxane förstår då att det är Cyrano som skrivit alla breven och att det egentligen är honom hon älskat hela tiden. Cyrano dör.

Övningsförslag - tidslinje

För att lättare hänga med i handlingen kan i tillsammans i klassen göra en tidslinje. Antingen ritar ni den på en White board och skriver ut handlingen i punktform eller så gör ni den fysiskt tillsammans.

Fysiskt tidslinje: Låt eleverna gestalta de fyra rollerna Cyrano, De Guiche, Roxane och Christian. Låt några elever vara kadetter och någon vara munken.

Berätta sedan handlingen och låt eleverna ställa sig på de platser där handling utspelar sig. Detta går bra att göra både innan och efteråt. Eleverna kan få posera utifrån vad som händer i pjäsen om de vill. Ofta lyssnar man bättre om man har roligt samtidigt.

4. RELATIONER, STATUS OCH NORMER

Här följer några samtalsfrågor samt påståenden till en "Heta stolen-övning".

Samtalsfrågor kring relationer och status:

- Hur tycker du att relationen var mellan de fyra karaktärerna? Var de vänner? Hur nära var de varandra?
- Var det någon skillnad i relationen mellan enbart männen eller i männens relation med den enda kvinnan i pjäsen?
- Kunde du se någon skillnad i status mellan de olika karaktärerna? Försök att rangordna dem från högst status till lägst status. Är statusen dem emellan olika beroende av situationen de befinner sig i? Hur var maktbalansen mellan de fyra karaktärerna och förändrades den?
- Om vi antar att pjäsen utspelar sig under 1600-talet, tycker du att förhållandet mellan kvinnor och män verkade annorlunda än det är idag? Är förhållandet mellan män och män annorlunda mellan då och idag? Vad tycker du skiljer sig åt och vad är lika?

»Javisst! Skulle Cyrano de Bergerac tjäna, slita hos de Guiche, nej tack! Usch, för att skriva devot hyllningsdikt till en rik! Och känna det som plikt att söka audiens hos nån minister som nådigt överser med mina brister? Och alltid tänka på att le mot rätt personer och armbåga sig fram till bättre positioner! Nej, tack! Men att få leva och få sjunga, få drömma, gråta, med hjärtat på min tunga, fattig och med värjstygn härs och tvärs, men va fri att skriva hur jag vill min vers, är ett liv värt att betala mycket för! Ett liv som folk kan minnas när jag dör. «

Fundera kring hur normativ pjäsen var kring könsrollerna.

- Hur jobbade man med kostymen?
- Hur tycker du pjäsen behandlade könsrollerna? Hade pjäsen sett annorlunda ut om det var tre kvinnor som alla var kära i samma man?
- Gjorde Roxane något som bröt mot de kvinnliga könsnormerna? Har könsnormerna förändrats sedan 1600-talet?

4. RELATIONER, STATUS OCH NORMER (FORTS.)

Heta stolen – påståenden kring kvinnliga och manliga normer.

Så här gör du: Heta stolen är en värderingsövning där alla sitter på varsin stol i ring och ledaren/läraren läser högt påståenden som man väljer att antingen hålla med eller inte hålla med. När ledaren läst påståendet byter man stol om man håller med påståendet och sitter kvar om man inte håller med. Det ska också finnas en stol mer än antalet deltagare så att man alltid kan byta stol, även om man är ensam om att hålla med. Istället för att byta stol kan det räcka med att hålla upp en arm om man håller med och hålla handen på knät om man inte håller med.

Efter varje påstående kan ledaren fråga om någon vill förklara sitt ställningstagande eller ställa frågor kring ämnet. Det är viktigt att det inte blir diskussioner utan att man förklarar och berättar om sin åsikt. Deltagarna ska också när som helst om de vill få byta åsikt och du som ledare är neutral.

Påståenden till Heta stolen:

- Kvinnor objektifierar män i samma utsträckning som män objektifierar kvinnor.
- Det är mannen som ska uppvakta kvinnan.
- En kvinna kan också fria till mannen.
- Hur man ser ut är viktigare än hur man är och betar sig.
- Det är viktigare att kvinnor är vackra än att män är det.
- Kvinnor och män har lika mycket makt.
- Det är viktigt att man kan uttrycka sina känslor.
- Män tävlar mer än kvinnor.

5. UTSIDA VS INSIDA – ATT VÅGA VARA SIG SJÄLV?

Fyra hörn – en övning.

Så här gör du: Läs frågan eller situationen för eleverna. Ge sedan tre alternativ till lösningar/svar och rikta varje alternativ till ett av rummets hörn. Det fjärde hörnet ska alltid vara öppet för egna förslag. Låt sedan eleverna ställa sig i det hörn där de tycker att de håller med mest, om de inte gillar något av de tre givna alternativen eller har en egen lösning/tanke så ställer de sig i det öppna hörnet. Låt sedan eleverna dela med sig av sina tankar. Viktigt att tänka på – det finns inget rätt eller fel här utan lyssna på varandra och samtala kring problemet. Man kan också alltid byta hörn om man ändrar sig.

- Om du hade en så stor näsa som Cyrano, vad skulle du göra då?

1. Jag skulle plastikoperera min näsa.
2. Jag skulle älska mig själv ändå.
3. Jag skulle bli bra på något annat så att ingen tänkte på min näsa.
4. Annat alternativ.

- Du får reda på att några killar på skolan försöker lura en tjej att bli kär i en av killarna genom att han ska låtsas vara någon han inte är. Du vet att hon också är kär i killen (eller den hon tror att han är). Vad gör du?

1. Jag pratar med båda killarna och försöker få dem att fatta att det inte är ok.
2. Jag pratar med tjejen och berättar vad jag fått reda på.
3. Jag gör ingenting.
4. Öppet hörn, annat alternativ.

5. UTSIDA VS INSIDA – ATT VÅGA VARA SIG SJÄLV? (FORTS.)

Andra samtalsfrågor kring utseende, intellekt och självförtroende:

- *Roxane blir ju kär i Christian för att han är så vacker. Är det p.g.a. utseendet man blir kär i någon?*
- *Hur viktigt är utseendet för attraktion av en partner? Tycker du att annat är viktigare?*
- *Hur mycket tänker du på andras utseenden? Vilka fördomar finns det kring olika typer av utseenden?*
- *Tycker du att vi är lika utseendefixerade idag som det verkar ha varit på 1600-talet (eller för den del 1800-talet då pjäsen skrevs?)*

»Jag blev kär den gången,
jag stod och hörde på dig från balkongen.
För rösten, orden – allt var nytt för mig!
Det var din själ som hade öppnat sig!
Och sen kom breven! Hela den här hösten
har det varit som jag hörde rösten!«

6. RIM, VERS, POESI – DET SKRIVNA OCH TALADE ORDET

Hela pjäsen Cyrano är skriven på rimmad blankvers (det står mer om det i förtexten av dramatiker/regissören). Om du känner att du vill förbereda dina elever på det innan. Prata t.ex. om när och hur vi mest använder oss av rim och vers idag (låttexter, rapmusik, julk-lappsrim m.m.) kanske tänker man inte alltid på att en sång är på vers eller rim.

Att skriva dikter, texter och brev och kort till varandra var väldigt viktigt förr, och att kunna tala tydligt, övertygande och vackert ansågs viktigt. Ofta tror man att det tillhör historien men titta gärna på, tillsammans med eleverna, hur vi använder oss av det skrivna ordet respektive det talade ordet idag. Har det minskat i betydelse? Eller bara förändrats? Och i så fall hur?

*»Här vilar, tyngd av världens tack,
herr Cyrano de Bergerac.
En filosof och fysiker,
slagskämpe, skald och musiker.
En flygare som aldrig flög,
en älskare som aldrig dög!
Allt var han! Och när allt kommer omkring
Jag vet det. På så vis så var han ingenting!«*

Förslag på uppgifter:

- Jämför en kärleksdikt från olika tider - hur har språket förändrats? Hur känns det t.ex. att läsa en sonett av Shakespeare i jämförelse med en dikt av Edith Södergran?
- Välj någon dikt eller sång som du vet är på rim (gärna modern) och försök att skriva en egen text på vers med rim.
- Hur skriver vi kärleksbrev idag? Hur skulle du uttrycka dig till någon du älskar om du inte kunde prata med honom.
- Lyssna på språket i Cyrano och lägg märke till meningsföljderna i texten. Ibland är det nödvändigt att kasta om orden i en mening för att kunna rimma snyggt.
- Lyssna på ett spoken word klipp <http://www.spokenword.se/> och försök att höra rytmen och takten. Kan du skriva en egen och framföra inför klassen eller en mindre grupp?
- Hur får man andra att lyssna på en? Välj en vardaglig sak hemifrån (vad som helst) och berätta om saken för de andra i klassen men försök att göra saken så spännande som möjligt.

7. ORDFÖRKLARINGAR

I pjäsen används en hel del ord som alla kanske inte använder dagligen. Många ord är franska låneord. Följande lilla ordlista är sammanställd av regissören.

Aladåb – kall maträtt med kött- eller fiskbitar i gelé.

Bigott – överdrivet from, skenhelig, hycklande, intolerant.

Bivack – militärförläggning/tältförläggning/nattläger under bar himmel.

Castel-Jaloux – en kommun i departementet Lot-et-Garonne i regionen Nouvelle-Aquitaine i sydvästra Frankrike, samt ett kompani inom det franska försvaret.

Debil – mycket korkad, sinnesslö.

Don Quijote – är en spansk roman i två delar från 1605 och 1615, skriven av Miguel Cervantes. Dess fullständiga titel är *Den snillrike riddaren Don Quijote av La Mancha*.

Frenesi – vild energi, ursinne, raseri, intensitet, hetsig iver.

Förpläga – ge mat och dryck, traktera, utspisa, hålla kalas för.

Gascogne – invånare i den tidigare provinsen Gascogne i sydvästra Frankrike; även om någon som till sin karaktär liknar en dylik: käck, frisk, men något inbilsk och skrävlande person. Synonymer: käck, frisk, inbilsk, skrävlande.

Garnera – dekorera, pryda.

Gardera – skydda, säkra.

Kadett – officersselev, officersaspirant.

Kapucin – munk tillhörande kapucinerorden, ursprungligen en gren av franciskanorden. Ordet kapucin kommer av munkkåpornas kapuschonger.

Kask – kaffe med brännvin (även en huvudbonad, en slags hjälm).

Klausul – tilläggsbestämmelse, förbehåll.

Kompani – ett militärt förband med 50-300 soldater.

Kverulans – grälsjuka, jämmer.

Lavemang – tarmsköljning, införande av vätska i ändtarmen (för att framkalla avföring).

Lysten – fylld av begär, girig, hungrig, glupsk, pilsk, liderlig, sugen, begärlig.

7. ORDFÖRKLARINGAR (FORTS .)

Makron – ett litet bakverk av mandel, socker och äggvita.

Merlot – en mörkt blåfärgad vindruva av arten *Vitis vinifera*. Den är den vanligaste druvan i bordeauxviner.

Mustang – är en hästras som utvecklats naturligt i det vilda i USA. Mustangar är förvildade hästar, i den meningen att de har tillkommit från tama hästar, men som sedan förvildats. Mustangerna är ättlingar till de hästar som européerna förde in i landet, främst från Spanien, efter ”upptäckten” av Amerika i slutet av 1400-talet.

Parat – beredd, redo, färdig, klar, rustad.

Pensé – *viola wittrockiana*, är en av de vanligaste sommarblommorna i svenska trädgårdar och på våra kyrkogårdar. De är ursprungligen hybrider mellan olika arter ur violsläktet, främst styvmorsviol och storblommiga violarter.

Ponera – anta, förutsätta, tänka sig.

Preciös – pretiös tillgjord, förkonstlad, konstlad, överdrivet förfinad, affekterad; sipp.

Rekyl – tillbakastuds, återstuds, bakåtslöt; bakslag, tillbakagång.

Svanesång – avskedssång, final, avsked av livet.

Tranchera – skära upp (en stek eller fågel), speciellt vid serveringen.

Träns – flätat prydnadssnöre eller -snodd. Även en tät kastad söm till exempel för knapphål.

Åderlåtning – blodavtappning; uttömning, dränering; förlust.

Om ni vill titta på bilder från
föreställningen, gå in på:

<https://uppsalastadsteater.se/cyrano/>

Frågor kring föreställningen
eller detta material? E-posta:

maria.trost@uppsalastadsteater.se

UPPSALA >>>>
STADSTEATER

BILJ/INFO:
018-14 62 00
WWW.UPPSALASTADSTEATER.SE